

Alene, i samliv eller fortsatt i barndoms-hjemmet?

Unge voksne i Europa er i ulik grad avhengige av økonomisk støtte fra foreldrene, og det avspeiles i hvordan de bor. I Norge flytter de mye tidligere fra barndomshjemmet enn unge i Italia gjør, og norske kvinner og menn bor oftere alene eller i samliv. I begge land flytter kvinner tidligere enn menn ut av foreldrehjemmet. Forskjellene har sammenheng med økonomiske og kulturelle forhold både mellom land og individer.

Andelen unge voksne som bor hjemme hos mor og far, varierer sterkt i Europa. Størst er den i Sør-Europa og minst i Norden. Norge og Italia er to av ytterpunktene i Europa med hensyn til andel unge voksne som fortsatt bor i foreldrehjemmet.

Hva skyldes denne forskjellen? Er landene forskjellige også når det gjelder andel som bor i eget hushold, enten i par, alene eller sammen med andre likesinnete? Er det kjønnsforskjeller i bomønsteret blant unge voksne, og er husholdstilknytningen for unge kvinner og menn forskjellig landene imellom? Og endelig, er forskjellene i dette mønsteret mellom land og mellom kvinner og menn primært knyttet til økonomiske eller kulturelle forhold?

Forskjeller mellom land og persongrupper

Forskningsslitteraturen knytter forskjellene i unge voksnes husholdsmønster dels til normer og kulturelle kjennetegn, dels til arbeidsmarked og boligmarked, samt til utdanningssystem, velferdsordninger og velferdsrettigheter i hvert enkelt land (se for eksempel Aassve mfl. 2002). Dels vektlegges kjennetegn ved de unge voksne selv (og foreldrene). Dette omfatter hans eller hennes gjøremål, spesielt om vedkommende er under utdanning eller ikke, og hans eller hennes såkalte humankapital, det vil si utdanningsnivå, yrkesdeltaking/yrkesstatus og inntekt (Texmon 1995, Nilsson og Strandh 1999, Aassve mfl. 2001, Hellevik 2005, Karamessini 2008).

I senere år har man også vært opptatt av at innvandrersgrupperes spesielle økonomiske situasjon og kulturelle bakgrunn preger deres husholdsmønster mer enn makroforhold i landet de bor i eller personlige kjennetegn ellers (Stone mfl. 2011).

Kvinner flytter ut tidligere enn menn

Unge menn blir boende lenger hos foreldrene enn unge kvinner. Dette er et generelt trekk i alle europeiske land (Eurostat 2009). Det har selvfølgelig sammenheng med at kvinner er gjennomgående yngre når de inngår samliv, men det har også sammenheng med en rekke andre forhold. Situasjonen på arbeidsmarkedet er funnet å veie tyngre for unge menn enn for unge kvinner, for eksempel ved at arbeidsløshet bidrar sterkere til utsatt utflytting fra foreldrehjemmet for menn (Texmon 1995, Aassve mfl. 2001 og 2002).

Også tradisjonelle kjønnsroller i familien antas å holde unge menn lenger hjemme hos mor enn hva tilfellet er for unge kvinner. I Italia avspeiler uttryk-

Randi Kjeldstad

Artikkelen bygger på resultater fra et samarbeid mellom Tindara Addabbo, Università degli Studi di Modena e Reggio Emilia og Randi Kjeldstad. Se Addabbo og Kjeldstad 2013 for mer inngående beskrivelse av teori, metode og data.

Randi Kjeldstad er sosiolog og inntil nylig seniorforsker i Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Gruppe for demografi og levekår. (randi.kjeldstad@ssb.no)

Regresjonsanalyse

Analysen sammenligner det å bo i foreldrehjemmet og å bo alene (eventuelt i bofellesskap med andre) med det å bo i samliv med ektefelle eller samboer. Resultatene i tabell 2 presenteres i form av sannsynlighet (relativ risiko) for å bo i foreldrehjemmet i forhold til å bo i samliv, og for å bo alene i forhold til å bo i samliv, avhengig av den enkeltes verdi på analyse- og kontrollvariablene som inngår i modellene. På fagspråket heter slike modeller multinomiske regresjonsmodeller, og er estimert separat for kvinner og menn i hvert land.

Variablene fremgår av venstre kolonne i tabell 1. For mer inngående beskrivelse av variabler, verdier og referanse kategorier, se Addabbo og Kjeldstad 2013.

Samtlige variabler er de samme og/eller direkte sammenlignbare for Italia og Norge, med unntak av *region* (bo-region), som inngår bare i de italienske modellene. Det siste er begrunnet i særegne historiske, økonomiske og kulturelle skiller mellom Nord- og Sør-Italia som antas å ha stor betydning for familiedanning og familierelasjoner i Italia (Rosina og Rivellini 2004, Benassi og Novello 2007).

Datagrunnlaget

Analysene i denne artikkelen bygger på tverrsnittsdata fra den europeiske undersøkelsen EU SILC (Statistics on Income and Living Conditions) som inneholder sammenlignbar informasjon om en stor mengde sosioøkonomiske forhold på individnivå i EU/EØS, deriblant Italia og Norge. EU SILC publiseres årlig. Vi har valgt å benytte data for 2007, da økonomien og arbeidsmarkedet var relativt stabile i begge land. Dette for å unngå mulige virkninger av den internasjonale finanskrisen som startet i 2008, og som siden har rammet Italia langt sterkere enn Norge. Analyseutvalget er kvinner og menn i alderen 20-39 år fratrasket personer som avtjener førstegangs verneplikt. Utvalget utgjør 13 290 italienere og 3 667 nordmenn.

ket «mammoni» et antatt særlig tett mor-sønn-forhold hvor unge menn oppgir noe av sin økonomiske og personlige uavhengighet i bytte mot mors middager og skjortevaske. Unge kvinner som bor i foreldrehjemmet, forventes å delta mer i pliktene hjemme og antas således å ha mer å vinne på å flytte ut (Texmon 1995).

Familie som buffer mot økonomisk usikkerhet?

Internasjonal komparativ forskning om unge voksnes husholdsmønster finner gjennomgående en sammenheng mellom økonomisk usikkerhet på nasjonalt nivå og unge voksnes utsatte etablering av eget selvstendig hushold (Aassve mfl. 2013). I Norge har arbeidsløsheten, også blant ungdom, vært lavere enn i de fleste andre europeiske land i en årrekke, mens Italia har hatt, og har, relativt høy ledighet.

Foreldrene har større økonomiske forpliktelser overfor voksne barn i Italia enn i Norge. I Italia opphører deres forsørgelsesplikt først når «barnet» er blitt økonomisk uavhengig eller gifter seg (Patti 2014). Selv om det heller ikke i Norge er en formell aldersgrense for når foreldreansvaret tar slutt, betraktes sønner og døtre som har fylt 18 år generelt som selvstendige individer, også i økonomisk forstand (Sverdrup 2014).

Samtidig er velferdsstaten mer omfattende i Norge enn i Italia, med relativt sjenerøse offentlige inntektssikringsordninger; trygd og sosialhjelp ved mangel på arbeid og inntekt, og stipendier, studielån og offentlig subsidierte studentboliger under skolegang. I Italia er bufferen mot økonomisk usikkerhet blant de unge først og fremst familien. I Norge er bufferen i langt større grad velferdsstaten.

I tillegg til formelle forskjeller i rettigheter og plikter er det også viktige kulturelle forskjeller mellom landene. Familiebåndene beskrives som spesielt sterke i Italia sammenlignet med de fleste vestlige land i dag (Rosina og Fraboni 2004, Manacorda og Moretti 2006). Unge voksne både i Norge

og Italia forventer nok til en viss grad å bli subsidiert av foreldrene til de er blitt økonomisk selvstendige. Men mens norske foreldres bostøtte som regel er økonomiske bidrag til de unges etablering i egen bolig, bidrar italienske foreldre primært ved at oppholdstillatelsen i barndomshjemmet forlenges.

Fokus på enkeltindivider

Unge voksne i Italia og Norge lever således i to forskjellige kontekster både økonomisk og kulturelt. Det betyr ulike sosiale og økonomiske rammer for den enkeltes valg av familietilknytning og boform. Samtidig vil kjennetegn ved enkeltindivider påvirke dette bildet, og vi spør om også sammenhengen mellom unge voksnes boform og individuelle kjennetegn varierer mellom Italia og Norge.

En multivariat analyse (regresjonsanalyse, se tekstboks for definisjon) der flere kjennetegn stilles opp mot hverandre, viser i hvilken grad forskjellene i husholdsmønster i de to landene kan knyttes til to sett individkjennetegn: sosiokulturell bakgrunn (utdanningsnivå, fødeland og bosted) og økonomisk situasjon (arbeid, inntekt, eventuell helsesvikt og sosiale stønader). Vi ønsker primært å avdekke sammenhenger av en viss allmenn karakter, ikke akutte eller tidsbegrensete virkninger knyttet til for eksempel økonomiske konjunktursvingninger (se tekstboks om datagrunnlaget).

Nordmenn oftere høyt utdannet, i jobb eller skole

Halvparten av unge voksne italienske menn og en drøy tredel av italienske kvinner i alderen 20-39 år bodde i foreldrehjemmet i 2007, mot tilsvarende en av ti norske menn og en av 20 norske kvinner (se tabell 1). Samtidig er andelen aleneboende betydelig høyere i Norge enn i Italia, drøyt en av tre unge voksne nordmenn mot drøyt en av ti italienere i 2007. Andelen er høyest blant menn i begge land. Videre lever flere unge voksne i samliv i Norge enn i Italia, og i begge land er det kvinnene som oftest lever i samliv.

Det er store forskjeller i bakgrunn og økonomisk situasjon mellom unge voksne i Norge og Italia, men også mellom kvinner og menn i de to landene. Generelt tilsier disse forskjellene at norske unge voksne er bedre rustet enn unge italienere, først og fremst økonomisk, til å eta-

Tabell 1. Italienske og norske kvinner og menn 20-39 år, etter ulike kjennetegn^{1,2}

	Italia		Norge	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Husholdstilknytning	<i>Prosent</i>			
I foreldrehjemmet	50	37	11	6
I samliv	35	51	48	60
Alene	14	11	41	34
Sosiokulturell bakgrunn				
Utdanningsnivå				
Grunnskole (*)	35	31	23	19
Videregående skole	51	52	50	41
Univ. og høyskole	14	17	27	40
Fødeland				
«Innfødte» (*)	90	89	89	88
EU-fødte	1	2	4	4
Andre land	8	9	8	8
Region (bare for Italia)				
Mellom- og Nord-Italia (*)	63	62		
Sør-Italia	37	38		
Økonomisk situasjon				
Hovedsakelig virksomhet				
Perm. sysselsatt (*)	47	34	60	48
Midlertidig sysselsatt	11	11	7	11
Selvstendig næringsdrivende	17	8	10	4
Arbeidsledig	9	10	5	3
Student	11	14	14	24
Inaktiv	4	24	4	10
Arbeidsinntekt	<i>Euro</i>			
Årlig gjennomsnitt	18 172	10 215	37 142	21 897
Sosiale stønader				
Årlig gjennomsnitt	675	612	1 533	2 052
Kronisk syk?	<i>Prosent</i>			
Nei (*)				
Ja	7	9	13	13
(Kontrollvariabler)				
Barn <15 år i husholdet?				
Nei (*)				
Ja	7	46	35	54
Alder	<i>År</i>			
Gjennomsnitt	31	31	30	30
Bostedskommune etter befolkningstetthet	<i>Prosent</i>			
Spredtbygd (*)	17	16	29	30
Mellomtett	41	41	15	15
Tettbygd	43	44	55	56
Antall observasjoner	6 529	6 749	1 834	1 794

¹ Variabelverdier merket (*) er referansekategorier for de uavhengige variablene i regresjonsanalysen (se tekstboks om regresjonsanalyse).

² Overskriften ble rettet 14. august 2014.

Kilde: EU SILC 2007.

Tabell 2. **Sannsynlighet (relativ risiko) for å bo i foreldrehjemmet eller alene, versus å leve i samliv med ektefelle eller samboer. Totalt for begge land og separat for Italia og Norge. Alle 20-39 år. Standardfeil i parentes**

	Begge land		Italia		Norge	
	Hos foreldre	Alene	Hos foreldre	Alene	Hos foreldre	Alene
Italia vs. Norge	17,64 (1,98)	0,61 (0,05)				
Kvinne vs. mann	0,45 (0,03)	0,74 (0,06)	0,45 (0,04)	0,74 (0,07)	0,39 (0,06)	0,84 (0,09)
Antall observasjoner	16 435		12 861		3 574	

Kilde: EU SILC 2007.

Tabell 3. **Sammenheng mellom kjønn, økonomiske og sosiokulturelle bakgrunns-kjennetegn og husholdstilknytning. Positive, signifikante regresjonskoeffisienter (økt relativ risiko). Personer 20-39 år i Italia og Norge¹**

Husholdstilknytning	Italia	Norge
Hjemme hos foreldre	Mann	Mann
		Lav utdanning (bare menn)
	Født i Italia	
	Bor i Sør-Italia (bare kvinner)	
	Midlertidig sysselsatt	
	Arbeidsledig	
	Student	
	Inaktiv (bare menn)	
	Ikke inaktiv (bare kvinner)	
	Lav/ingen arbeidsinntekt (bare menn)	Lav/ingen arbeidsinntekt (bare menn)
	Kronisk sykdom/helsesvikt	
Alene	Mann	
	Utenlandsfødt	
	Arbeidsledig (bare menn)	Arbeidsledig (bare menn)
	Student	Student
	Ikke inaktiv (bare kvinner)	
	Høy arbeidsinntekt (bare kvinner)	
		Kronisk sykdom/helsesvikt
Samliv med ektefelle/samboer	Kvinne	Kvinne
		Høy utdanning
	Ikke arbeidsledig	Ikke arbeidsledig
	Ikke student	
	Inaktiv (bare kvinner)	
	Ikke kronisk sykdom/helsesvikt	

¹ Tabellen oppsummerer hovedresultatene av regresjonsanalysen og viser de mest signifikante koeffisientene. For oversikt over samtlige koeffisienter, se Addabbo og Kjeldstad 2013, Table 2.

Kilde: EU SILC 2007.

blere eget hushold. Norske unge voksne har høyere utdanning, er oftere ansatt i fast jobb og sjeldnere selvstendig næringsdrivende eller arbeidsløse.

Videre er norske unge kvinner oftere studenter, mens italienske kvinner oftere er inaktive, det vil si verken i jobb eller skole. Endelig tjener norske kvinner og menn mer, og de mottar mer velferdsytelser. Imidlertid rapporterer de også oftere å ha en kronisk sykdom, men det avspeiler sannsynligvis primært ulike økonomiske insentivsystemer i Norge og Italia, og at sykdom i større grad utløser økonomiske velferdsytelser i Norge.

Norge: Heller alene eller i bofellesskap

Italienere er tydelig mer tilbøyelige til å bo i foreldrehjemmet, hele 18 ganger mer enn nordmenn med tilnærmet lik bakgrunn og økonomi, slik tabell 2 viser. Tabellen presenterer forskjeller mellom norske og italienske unge kvinners og menns tilbøyelighet til å bo i foreldrehjemmet og alene, i motsetning til å bo i ekteskapelig samliv. (Her har vi kontrollert for de individuelle forskjellene i sosiokulturell bakgrunn og økonomi som vist i tabell 1). Nordmenn er mer tilbøyelige enn italienere til å bo alene, men her er forskjellen mellom landene betydelig mindre, omtrent halvparten (0,6) for italienere i forhold til for nordmenn.

Tabell 2 viser dessuten klare kjønnsforskjeller, idet sannsynligheten for at kvinner bor hos mor og far er halvparten av tilsvarende sannsynlighet for menn (relativ risiko er 0,45) og sannsynligheten for at kvinner bor alene er tre firedeler av tilsvarende for menn (relativ risiko er 0,74). I lys av de ofte omtalte italienske unge mennene som bor hjemme hos mor (de såkalte mammoni, omtalt tidligere i artikkelen), er det noe overraskende at vi finner større overhyppighet av samliv med foreldrene blant menn i Norge enn i Italia (relativ risiko for kvinner versus menn er 0,39 i Norge mot 0,45 i Italia). Samtidig er kjønnsforskjellene i tilbøyeligheten til å bo alene noe større i menns «favør» i Italia (relativ risiko er henholdsvis 0,74 i Italia og 0,84 i Norge).

Resultatene gir likevel ikke noe entydig bilde av at kjønn har ulik betydning for unge voksnes husholdstilknytning i Norge og Italia. Hovedbildet viser isteden to klart landspesifikke mønstre: Når «alt» annet er likt, det vil si kontrollert for en rekke vesentlige individkjennetegn, er det mest vanlige alternativet til ekteskap og ekteskapelig samliv blant italienere i alderen 20-40 år å bo hos mor og

far. Det mest vanlige alternativet i Norge er å etablere sitt eget hushold, enten alene eller med andre likesinnete. Disse landspesifikke mønstrene gjelder tilnærmet likt for kvinner og menn.

Bakgrunn og økonomisk situasjon betyr mer i Italia ...

Sammenhengen mellom hvordan man bor og individuelle kjennetegn er imidlertid svært forskjellig i de to landene. Denne sammenhengen er mye sterkere blant unge italienere enn blant unge nordmenn (se tabell 3).

At menn oftere enn kvinner, og menn med lav inntekt oftere enn menn med høy inntekt, bor i foreldrehjemmet, gjelder i begge land. Men i tillegg har fødeland og boregion signifikant betydning i Italia, idet italienskfødte og søritalienere (særlig kvinner) oftere bor i foreldrehjemmet, mens utenlandsfødte oftere bor alene. Det siste gjelder naturlig nok i begge land i og med at de sjeldnere enn innfødte har barndomshjemmet i landet. Betydningen av å være innfødt er imidlertid langt sterkere i Italia.

Videre har helse og tilknytning til yrkesliv og utdanning langt sterkere sammenheng med hvem unge voksne bor sammen med i Italia enn i Norge. Arbeidsløshet, midlertidig sysselsetting, studier og sykdom øker for begge kjønn sannsynligheten for å bo sammen med foreldre, mens inaktivitet, det vil si verken å jobbe eller gå på skole, har ulik betydning for italienske kvinner og menn. Inaktivitet betyr økt sannsynlighet for å bo sammen med foreldrene for menn og i ekteskapelig samliv for kvinner.

... mens utdanningsnivå betyr mer i Norge

Utdanningsnivået påvirker de unges husholdsmønster sterkere i Norge enn i Italia, ved at høy utdanning betyr økt sannsynlighet for ekteskapelig samliv, og lav utdanning gir overhyppighet av samliv med foreldrene. Det siste gjelder utelukkende for menn.

Når «alt» annet er likt, varierer sannsynligheten for å bo alene (og ikke med partner) lite mellom norske kvinner og menn. I Italia finner vi blant de relativt få aleneboende betydelig flere menn. Her er det dessuten en overhyppighet av utenlandsfødte. Studenter og arbeidsløse menn bor oftere alene enn i par i begge land, mens kvinner og menn med helseproblemer i Norge oftere bor alene.

Yrkesaktive italienske kvinner bor alene

Høy arbeidsinntekt øker sannsynligheten for at italienske kvinner bor alene og ikke i parrelasjon. Vi finner ikke tilsvarende sammenheng i Norge. Det skyldes sannsynligvis at norske gifte og samboende kvinner stort sett er yrkesaktive på linje med enslige kvinner, mens de italienske gifte (og de relativt få samboende) kvinnene langt sjeldnere er yrkesaktive. Det fremgår også av den signifikante sammenhengen mellom inaktivitet og samliv i par utelukkende blant italienske kvinner.

Kvinner i begge land er langt oftere gift eller lever sammen med en partner enn menn, også når man tar hensyn til kjønnsforskjeller i individuelle sosio-kulturelle og økonomiske kjennetegn. Det er også felles for de to landene at fast jobb (i motsetning til arbeidsløshet) øker sannsynligheten for samliv. Imidlertid innebærer det å være student eller å ha dårlig helse redusert samlivshyppighet bare i Italia, mens utdanningsnivå skiller bare i Norge. Det vil si at sannsynligheten for å være gift eller samboer øker med utdanningsnivået.

Betydning av større analyseutvalg for Italia

Resultatene i tabell 3 avspeiler forskjeller i koeffisientenes størrelse og signifikans mellom landene, og i en del tilfeller mellom kvinner og menn. Analyseutvalget er relativt stort for begge land (se tekstsaks om data-grunnlaget). At de italienske resultatene ofte har sterkere signifikansnivå enn de norske, kan likevel ha delvis sammenheng med at utvalget er større for Italia. Men resultatene i tabellen avspeiler også gjennomgående høyere koeffisienter (det vil si koeffisienter mer forskjellig fra 1) i den italienske analysen. Følgelig har vi tillagt eventuell betydning av ulik utvalgsstørrelse liten vekt.

Lettere å flytte hjemmefra i Norge

Italia og Norge har svært forskjellige samfunnsforhold – ulike velferdsordninger, forskjellig arbeids- og boligmarked, og til dels forskjellige kulturelle og normative rammer for unge kvinners og menns liv og samliv. Alt dette gjør det mer naturlig og lettere for unge voksne å flytte hjemmefra i Norge.

Kontrollert for økonomiske og sosiokulturelle kjennetegn ved personene viser resultatene 18 ganger høyere sannsynlighet for å bo hjemme med foreldrene og ikke i (ekteskapelig) samliv i ung voksen alder i Italia. Sannsynligheten for å bo for seg selv, enten alene eller i bofelleskap med andre «likesinnete» er nesten to ganger høyere i Norge.

Ved å sammenligne data for begge land fra undersøkelsen EU SILC 2007, kartla vi situasjonen før den økonomiske krisen i satte inn i Europa og rammet Italia langt sterkere enn Norge.

I begge land bor unge voksne kvinner oftere i par, mens menn oftere bor med foreldre eller alene. Disse kjønnsforskjellene skyldes for en stor del det universelle mønsteret av at kvinner er yngre enn menn når de inngår ekteskap/samboerforhold. Det mye omtalte forholdet at italienske menn bor oftere og lenger hos mor og far enn italienske kvinner, er imidlertid intet særitaliensk fenomen. Det samme gjelder også i Norge, men å bo alene ser ut til å være et mer typisk mannsfenomen i Italia enn i Norge.

Menn med svak økonomi

Samlet sett gir resultatene et bilde der husholdsmønsteret varierer mer med unge voksnes økonomiske og sosiokulturelle bakgrunn i Italia enn i Norge. Samtidig finner vi at disse sammenhengene varierer etter kjønn. For eksempel betyr både det å være inaktiv mann at han oftere bor hos mor og far, og det å være inaktiv kvinne at hun oftere lever i samliv med ektefelle eller partner, i Italia enn i Norge. Disse mennene forsørges sannsynligvis primært av foreldrene, og kvinnene primært av ektefelle.

Arbeidsledighet betyr i begge land redusert sannsynlighet for å leve i samliv. Norske unge menn uten arbeid bor primært alene. I Italia bor de enten med mor og far eller alene. Det betyr at i begge land er det vanskeligere å etablere samliv og egen familie før fylte førti hvis man har lav arbeidsmarkedsstatus. Det gjelder spesielt for menn.

Gjennomgående mindre sjenerøse velferdsordninger og høyere arbeidsløshet i Italia, også i 2007, har skapt mer usikre økonomiske fremtidsutsikter for unge italienere enn for unge nordmenn. Det å flytte ut fra foreldrehjemmet medfører betydelig større økonomisk risiko for unge voksne i Italia enn i Norge. Med de senere kriseårene som særlig har rammet Sør-Europa sterkt, er det ingen grunn til å tro at de observerte forskjellene og variasjonene er blitt mindre.

Referanser

- Aassve, A., F.C. Billari og F. Ongaro (2001): «The Impact of Income and Employment Status on Leaving Home: Evidence from the Italian ECHP Sample», MPIDR Working Paper WP 2000-012, Revised 21 June, 2001.
- Aassve, A., F.C. Billari, S. Mazzucco og F. Ongaro (2002): «Leaving home: a comparative analysis of ECHP data», *Journal of European Social Policy* 12: 259-275.
- Aassve, A., E. Cottini og A. Vitali (2013): «Youth prospects in a time of economic recession», *Demographic Research* 29: 949-962.
- Addabbo, T. og R. Kjeldstad (2013): «Household affiliation of young adults in Italy and Norway. The significance of gender, sociocultural background, work and money», Discussion Papers No.752, Research Department, Statistics Norway.
- Benassi, D. og D. Novello (2007): «L'evoluzione dei modelli di uscita dalla famiglia d'origine. Uno studio in cinque aree urbane italiane», *La Rivista delle Politiche Sociali, Italian Journal of Social Policy*, 4 (3): 73-93.
- Eurostat (2009): *Youth in Europe. A statistical portrait*. European Commission.
- Hellevik, T. (2005): *På egne ben. Unges etableringsfase i Norge*, Rapport 22/05, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Karamessini, M. (2008): «The Southern European social model: Changes and continuities in recent decades», *International Labour Review*, 147: 43-70.
- Manacorda, M. og Moretti, E. (2006): «Why do most Italian youths live with their parents? Intergenerational transfers and household structure», *Journal of the European Economic Association*, 4 (4), 800-829.
- Nilsson, K. og M. Strandh (1999): «Nest Leaving in Sweden: The Importance of Early Educational and Labor Market Careers», *Journal of Marriage and Family*, 61(4): 1068-1079.
- Patti, S. (2014): *Parental Responsibilities: Italian Report and Italian Legislation*, Commission on European Family Law.
- Rosina, A. og R. Fraboni (2004): «Is marriage losing its centrality in Italy?», *Demographic Research* 11(6), DOI: 10.4054/DemRes.2004.11.6.
- Rosina, A. og Rivellini, G. (2004): «Living arrangements, transgressive behaviour and sexuality», i C. Crisafulli & G. Dalla Zuanna (eds.), *Sex and the Italian Students*, University of Messina, Department of Statistics.
- Stone, J., A. Berrington og J. Falkingham (2011): «The changing determinants of UK young adults' living arrangements», *Demographic Research* 25(20), DOI: 10.4054/DemRes.2011.25.20.
- Sverdrup, T. (2014): *Parental Responsibilities: Norwegian Report and Norwegian Legislation*, Commission on European Family Law.
- Texmon, I. (1995): *Ut av redet. En demografisk analyse av flytting fra foreldrehjemmet*, Reports 95/4, Statistics Norway.